

DJECA I FOLKLOR

Ovogodišnja, 46. međunarodna smotra folklora posvećena je djeci, odnosno folklornoj baštini koju uče i prikazuju djeca: dječjim igrama, plesovima, pjesmama i običajima. Nastupaju pokladne dječje skupine, dječje povorke vezane uz negdašnje obredne sadržaje (*križarice* iz Slavonije, *ivančice* iz Moslavine i *preperuše* s otoka Murtera), dolaze i izvođači dječje *Robinje* s otoka Paga i dječje *Tovareće mužike* s Dugog otoka. Predstavljaju se i djeca koja vrsno sviraju tradicijska glazbala i pjevaju tradicijske napjeve. Uz dječji folklor, za scensko prikazivanje djeca uče i folklor odraslih, posebice plesove i pjesme svoga kraja.

Uz brojne dječje folklorne skupine iz Hrvatske nastupaju i djeca iz Bosne i Hercegovine, Bugarske, Litve, Njemačke i Ukrajine, tradicijsko lutkarsko kazalište iz Irana te folklorna društva odraslih iz Hrvatske i drugih zemalja (iz Litve, Kenije, Rusije i Slovačke te Hrvati iz Slovenije).

U popratnom je programu izložba *Dječji svijet naših predaka*, koncert crkvene glazbe te brojne plesne i glazbene radionice namijenjene djeci i odraslima. Sudionici 46. međunarodne smotre folklora izvode svoje programe i u dječjim ustanovama u Zagrebu i okolici te gostuju na smotrama i ljetnim priredbama izvan Zagreba. Hrvatska televizija prati događanja ove Smotre, prenosi svečanu priredbu *Djeca i folklor* i dio programa Smotre snima u studiju te ga emitira tijekom godine.

46. međunarodna smotra folklora održava se pod pokroviteljstvom Hrvatskoga sabora.

x x x

Etnološka i folkloristička istraživanja dječjeg folklora u nas nisu, nažalost, osobito brojna i sustavna. Malo je stručnih i znanstvenih, pa i popularnih publikacija koje bilježe građu pogodnu za njezino korištenje u radu s djecom. Dio starijih priloga objavljen je u okviru etnoloških monografija i tematskih izdanja, a odnose se na pojedine lokalitete ili manja područja u Hrvatskoj. Ne treba spominjati da su danas ta izdanja dragocjeni izvori podataka o negdašnjem dječjem svijetu, o oblicima baštine koji su pripadali djeci: poeziji, prozi, glazbi, običajima. No, nema svaki kraj ni mjesto takve publikacije niti rukopisne zapise koji bi se mogli koristiti u suvremenim pedagoškim, rekreativnim i scenskim djelatnostima, posebice u folklornom amaterizmu. Voditelji dječjih folklornih skupina, koje većinom djeluju pri

kulturno-umjetničkim društvima s odraslim članstvom, često su upućeni na vlastita istraživanja dječjeg folklora svoga kraja kako bi tu građu obradili i prilagodili za scensko izvođenje. Tim su veće njihove zasluge za očuvanje baštine namijenjene djeci ili stvorene od djece; s druge strane razumljivo je da svi ne mogu biti i istraživači i pedagozi i nadahnuti interpreti dječjeg folklora za njegovo scensko predstavljanje.

Dječji su folklor jednim dijelom stvorili odrasli namjenjujući ga djeci: primjerice, uspavanke i druge glazbene i verbalne tvorbe kojima odrasli djecu smiruju i zabavljaju, uče ih govoriti, potiču razvoj motorike. Drugi su sadržaji dječjeg folklora koje kreiraju i rekreiraju sama djeca; ovamo vjerojatno pripadaju dječje brojalice, rugalice i neke igre, odnosno njihove varijante. Ponekad je teško razlučiti granice između tih dviju mogućnosti, jer se one prepleću i nadopunjuju.

Dječje igre i druge sadržaje djeca razmjenjuju u izravnom i usmenom kontaktu, u dječjim ustanovama, susjedstvu, na igralištima, prilikom ljetovanja i zimovanja. To su vrlo osebujni, djeci zanimljivi i njihovu svijetu prilagođeni sadržaji, koji nerijetko promiču pozornosti odraslih. Djeca uče od druge djece, ali i dopunjuju, mijenjaju, variraju. Na taj način djeca su kreativna i pri preuzimanju, jer ih često dopunjuju, mijenjaju, variraju. Sve se to događa u svakodnevnom životu pojedinih dječjih naraštaja i zajednica, u životnoj praksi.

No, u zadatostima scenskog prikazivanja folklora očekuje se učenje i reproduciranje fiksiranih oblika, koreografija i glazbenih obrada. Pri tome se većinom nastoji rekonstruirati starije oblike i sadržaje, naučiti djecu igrama, pjesmama i plesovima njihovih predaka, eventualno za scenu prilagoditi prikaz nekog običaja. Kad je riječ o običaju treba podsjetiti na etnologiji poznato "spuštanje" obrednih i običajnih radnji iz sfere odraslih u dječji svijet: ono što su u prošlosti prakticirali odrasli s vremenom su preuzela djeca (primjerice, velik dio ophoda usmjerenih poticanju vegetacije, osiguranju uroda, izazivanju blagoslova, osiguranju obiteljskog i seoskog prosperiteta, zaštiti zdravlja i drugo). Zato u programu ovogodišnje Smotre prevladavaju prikazi lokalnih oblika dječjih igara, ali je uvršteno i nekoliko prikaza obrednih ophoda vezanih uz poklade, Spasovo i Ivanje. Mnogi dječji folklorni ansambli rado prikazuju i plesove odraslih, pretežito one jednostavnije, koji su dostupni mogućnostima dječje interpretacije.